Op weg naar een duurzaam Overbetuwe

Quickscan Duurzaamheid

Quickscan naar de stand van zaken met betrekking tot (de realisatie van) het duurzaamheidbeleid van de gemeente Overbetuwe

Rekenkamercommissie Overbetuwe
18 december 2019

gemeente Overbetuwe

Inhoudsopgave

1. Inleiding **3**

2. Onderzoeksvraag **4**

3. Normenkader **4**

4. Onderzoeksaanpak **4**

5. Bevindingen **5**
5.1 De ambitie, het plan 5
5.2 De uitvoering (van de routekaart) en de monitoring 6
5.3 Andere ontwikkelingen 9

6. Normenkader, conclusies en aanbevelingen **11**

7. Reactie college **13**

8. Nawoord van de Rekenkamercommissie **14**

Geraadpleegde documentatie 15
Geïnterviewde personen 15
Bijlage: Routekaart Duurzaamheid, doelstelling energie Overbetuwe 15

De foto op het voorblad is overgenomen uit de programmabegroting Overbetuwe 2017-2020

1. Inleiding

Op 25 september 2018 heeft de rekenkamercommissie met afgevaardigden van de raadsfracties gesproken over onderwerpen voor onderzoek. Het effect van het duurzaamheidsbeleid tot op heden (incl. diverse instrumenten daarvoor) bleek een vrij groot draagvlak onder de aanwezigen te hebben. Recent werd dit nogmaals bevestigd tijdens ons rondje langs de raadsfracties. Politiek gezien is er lokaal brede belangstelling voor dit onderwerp, hoe is dit op het gemeentehuis en waar staan we nu precies? Het hoofdaccent van het onderzoek is voor de rekenkamercommissie dus de vraag waar we momenteel staan, wat er is gebeurd en of er al iets te zeggen is over de effectiviteit.[1]

Het onderzoek is een Quick-Scan en heeft betrekking op de periode 2015 tot heden. In 2015 is het daarvoor gevoerde beleid als niet haalbaar en niet realistisch bestempeld en is een nieuw ambitieniveau vastgesteld. We kijken naar de lotgevallen van dit nieuwe ambitieniveau.
Het ambitieniveau, vastgesteld in de raadsvergadering van 1 december 2015, is uitgewerkt in de Routekaart Duurzaam Overbetuwe. Die routekaart heeft de raad vastgesteld op 7 februari 2017.
Het college stelt op 25 juni 2018 het rapport “Monitoring voortgang Routekaart Duurzaam Overbetuwe over 2017” vast en stuurt dat naar de raad.

Routekaart en monitoring lijken een beleidskader te vormen, waarmee de gemeenteraad de kaderstellende en controlerende rol ten aanzien van duurzaamheid kan vervullen. Echter; schijn bedriegt. We zullen zien, dat duurzaamheid een terrein is, dat moeilijk is te vangen in het antwoord op de 3 W-vragen: wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten?
In het volgende hoofdstuk gaan we nader in op het ambitieniveau, de routekaart en de monitoring.
In het daaropvolgende hoofdstuk kijken we naar andere ontwikkelingen, die van invloed zijn op duurzaamheid.

We sluiten af met een aantal conclusies en aanbevelingen.

[1] Brief rekenkamercommissie aan de raadsleden d.d. 11-12-2018

2. Onderzoeksvraag

De vraagstelling van dit onderzoek luidt:

Is het door de gemeente Overbetuwe in de routekaart Duurzaamheid opgenomen plan doeltreffend en ligt de gemeente op koers om de voor 2050 opgenomen ambities te realiseren?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, is hieronder een beknopt normenkader opgesteld.

3. Normenkader

Bij de beoordeling van (de uitvoering van) het duurzaamheidsbeleid heeft de rekenkamercommissie het volgende normenkader gehanteerd:

1. Er is een door de gemeenteraad vastgesteld plan
2. Er is sprake van heldere en toetsbare doelstellingen
3. De uitvoering is conform het door de raad vastgestelde plan
4. De doelstellingen worden gerealiseerd
5. Er is sprake van een doelmatige en doeltreffende inzet van middelen

4. Onderzoeksaanpak

Het onderzoek wordt is in het najaar van 2019 in eigen beheer uitgevoerd door twee leden van de rekenkamercommissie.

- Deskonderzoek (juli/augustus 2019)
- Verzamelen en beoordelen documenten. Eventueel aanscherpen/ aanvullen normenkader.
- Interviews (september/oktober 2019)
- Wat betreft de feitelijke uitvoering, mogelijk beperkt aantal interviews met (in- en extern) betrokkenen en portefeuillehouder
- Productie feitenrelaas, (oktober 2019). Inclusief (voorlopige) conclusies en (voorlopige) aanbevelingen.
- Verwerken van verkregen informatie en formuleren van bevindingen, conclusies en aanbevelingen.
- Ambtelijk wederhoor (november 2019)
- Bestuurlijke reactie (december 2019)

5. Bevindingen

5.1 De ambitie, het plan

Er is een door de gemeenteraad vastgestelde ambitie en een plan om deze te behalen. De nadruk ligt nadrukkelijk op energie en in 2050 moet de gemeente Overbetuwe geheel energieneutraal zijn. In de Routekaart staat aangegeven op welke wijze deze doelstelling dient te worden bereikt. De gemeente Overbetuwe wil namelijk 1,5% per jaar/ 353 TJ (gaan) besparen op het energieverbruik, in 2020 minimaal 14%/ 537 TJ van de energievraag dekken uit duurzame energie, daling van het fossiele energieverbruik met 3,2% per jaar en daling van de CO2-uitstoot met 53 kton t.o.v. 2014.[2] Dit zijn stevige en helder geformuleerde ambities.

Overbetuwe heeft overigens eerder een uitvoeringsprogramma gekend, gericht op een dergelijke ambitie 'Overbetuwe naar klimaatneutraal' uit 2009 dat beoogde om 2030 energieneutraal te zijn. Ondanks een groot aantal projecten dat werd uitgevoerd en een geringe daling van het fossiel energieverbruik (1% per jaar) en een geringe daling van het elektriciteits- en aardgasverbruik (1,38% per jaar) werden de doelstellingen niet gehaald.[3]

De gemeente Overbetuwe lijkt er van overtuigd dat het deze keer wel zal lukken en in de in 2016 vastgestelde routekaart staat aangegeven dat deze (nieuwe) ambitie wordt bereikt. Het letterlijke citaat uit de routekaart luidt:
"Hoe gaan wij dit doen? De gemeente wil intensiever gaan samenwerken met maatschappelijk organisaties en bedrijven die actief zijn op het gebied van energiebesparing en duurzame energie. Zo kunnen wij onze inwoners en bedrijven een scala van mogelijkheden bieden om te verduurzamen. Dit zal laagdrempelig en op maat zijn. Via een energieloket kunnen inwoners en bedrijven zich onafhankelijk laten informeren over de mogelijkheden. Geld mag daarbij niet het probleem zijn. Door leningen, garantstelling, collectieve acties en door het wijzen van de weg in subsidieland wordt investeren voor iedereen die dat wil mogelijk. De gemeente stelt zich daarbij niet op als investeerder of subsidiegever voor maatregelen. De gemeente gaat wel investeren in het organiseren van bedrijven en organisaties die mee kunnen helpen met het verduurzamen van de gemeente Overbetuwe en de communicatie en monitoring die daarbij hoort. Voor grootschalige projecten zal de gemeente in het kader van de Omgevingsvisie ruimtelijk beleid ontwikkelen. De gemeente gaat zelf het goede voorbeeld geven door haar vastgoed te verduurzamen en te komen tot een Fair Trade gemeente. Intensieve samenwerking met de omgevingsdienst ODRA en in regio verband is voorzien zodat de beschikbare middelen maximaal benut kunnen worden."

De routekaart sluit aan bij de doelen uit het in 2015 gesloten Gelders Energieakkoord (GEA) en de daarin opgenomen doelen worden door Overbetuwe gehaald door:
1. bedrijven, de gebouwde omgeving en de eigen organisatie aan te zetten tot energiebesparing;
2. stimulering van kleinschalige productie van duurzame energie bij bedrijven en woningen;
3. grootschalige productie van duurzame energie mogelijk te maken.[4]

[2] Routekaart Duurzaam Overbetuwe, december 2016, p.4
[3] Idem, p.7
[4] Idem, p. 4

De aanpak voor de periode 2016 t/m 2020 is eveneens beschreven:[5]

2016: voorbereiding en afspraken maken, breed draagvlak voor de aanpak in de komende jaren;
2017: meters maken, vooral dicht bij bedrijven en inwoners zodat betrokkenheid groter wordt;
2018: evaluatie voortgang en bijsturen, nadruk op kleinschalige aanpak;
2019: oogsten grootschalige projecten, wind, zonPV velden komen in bedrijf;
2020: afronden en doorkijk naar 2030, de volgende stappen op weg naar energieneutraal.

In de Routekaart lijken lessen te zijn getrokken uit het recente verleden, zijn heldere doelen gesteld, is een daarop aansluitende aanpak beschreven, inclusief een globaal tijdpad. Een tijdpad dat voor de eerste periode in het plan in 2020 eindigt met een afronding en een doorkijk. Dat betekent dat de 'opbrengsten' uit de jaren 2016 tot en met 2019 nu zichtbaar zouden moeten zijn.

5.2 De uitvoering (van de routekaart) en de monitoring

Het ambitieniveau voor Overbetuwe[6] is energieneutraal zijn in 2050. Dat is de kern van de ambitie die de raad van Overbetuwe zichzelf heeft opgelegd en is een keuze uit vier scenario's. Tot de ambitie hoort ook een jaarlijkse energiebesparing van 1,5% per jaar en gebruik van 14% duurzame energie in 2010; dit alles in overeenstemming met het in 2015 gesloten Gelders Energieakkoord.

De ambitie vormt de basis voor Routekaart Duurzaam Overbetuwe en voor de Omgevingsvisie 2016. Met de vaststelling van de Routekaart Duurzaam Overbetuwe heeft de gemeenteraad een plan vastgesteld waarlangs in de periode 2017-2020 de eerste serieuze stappen op weg naar 2050 worden gezet. De nadruk ligt op energiebesparing en toepassing van duurzame energie en daarnaast ruimte voor verduurzaming in de breedte. Naast de hiervoor genoemde doelstellingen uit het ambitieniveau bevat de Routekaart ook de doelstelling van 3,2% minder toepassing van fossiele brandstoffen.

De rol van de gemeente verandert in de Routekaart en wel van trekker en investeerder naar coördinator, stimulator en facilitator. De gemeente is terughoudend als het gaat om financiën. Als principe geldt, dat de gemeente geen subsidies geeft. Garant stellen of deelnemen in financiering is beperkt mogelijk.
In de Routekaart is opgenomen, dat de gemeente jaarlijks over de voortgang zal rapporteren. De rapportage gebeurt per kalenderjaar en omvat de volgende elementen:

- Ontwikkeling duurzame energie en energiebesparingsprojecten;
- Projecten verduurzaming;
- Initiatieven die voorwaarden voor een duurzame samenleving verbeteren;
- Verduurzaming van de gemeentelijke organisatie.

Enkele vermeldingen in de Routekaart willen we hier nog aanhalen:[7]

- De gemeente wil het goede voorbeeld geven en gaat aan de slag in de eigen organisatie;
- Maatschappelijke organisaties worden gezien als belangrijke partners in het halen van de doelstelling;
- Als boven de partijen staande partner treedt de Werkgroep Duurzaam Overbetuwe (WDO) op;

[5] Idem, p. 2
[6] Voor Overbetuwe geldt: klimaatneutraal = energieneutraal
[7] Routekaart Duurzaam Overbetuwe, p. 11-14

- Er wordt samengewerkt met de ODRA en met bedrijven;
- De gemeente kan het niet alleen, succes Routekaart wordt bepaald door inwoners en bedrijven;
- Intentie tot samenwerking met Stichting Betuwe Energie met als onderdeel het Energieloket;
- Er wordt een Overbetuws Energieplatform gevormd;
- Na de vaststelling van de Routekaart wordt er een Duurzaamheidsakkoord gemaakt.

Wij merken hierbij overigens op dat de Werkgroep Duurzaam Overbetuwe, die de uitvoering kritisch zou (gaan) volgen, na een relatief kortstondig bestaan en de organisatie van een conferentie is opgeheven.[8]

De Routekaart gaat verder in op de mogelijkheden voor energiebesparing en duurzame energie. Wat betreft het benodigde budget geeft de Routekaart een bandbreedte aan van € 50.000 tot € 100.000. Dit budget mag niet worden besteed als subsidie voor investeringsprojecten en is exclusief eventuele financiële middelen voor de garantstelling van duurzaamheidsleningen en exclusief het budget voor investeringen in de eigen organisatie.

Vanaf 2015 is er een structureel budget aanwezig van € 50.000. Voor de versnelling van de Routekaart heeft het college in 2017 eenmalig een aanvullend budget van € 100.000 beschikbaar gesteld. In de programmabegroting 2018-2021 is een eenmalig budget van € 80.000 beschikbaar gesteld, in de Programmabegroting 2019-2022 is het structurele budget van € 50.000 tot slot verhoogd naar € 200.000.. Kortom, daarmee lijkt er jaarlijks dus € 200.000 (aan gemeentelijke middelen) beschikbaar voor de in de Routekaart opgenomen ambities, iets meer dan € 4 per inwoner.

Onder de kop “Routekaart in uitvoering” is een tijdschema en actieplan opgenomen. Op 25 juni 2018 stelt het college het rapport “Monitoring voortgang Routekaart Duurzaam Overbetuwe over 2017” vast en stuurt dit naar de raad. Ten aanzien van het gebruik van fossiele energiebronnen zijn de beoogde doelen niet gehaald. Waar een daling van het fossiele energieverbruik was beoogd van 193 TJ is dit verbruik met 31 TJ gestegen in 2017. Het college merkt op dat “de economische groei in 2017 het halen van doelen gericht op een energieneutraal Overbetuwe alleen maar moeilijker maakt. Extra inspanning is nodig in de komende jaren.”[9] De toename van de productie van duurzame energie bedraagt 12 TJ. Beoogd was een toename van 105 TJ. Een tekort dus van 93 TJ.[10]

De monitor bevat een overzicht van wat er werkelijk is gebeurd in Overbetuwe in 2017. Dit overzicht laat zich echter moeilijk duiden, omdat de relatie met de Routekaart moeilijk of niet is te leggen. Het is opgebouwd uit thema’s, die als zodanig in de Routekaart niet zijn te vinden. “Het algemeen beeld is dat de inspanning en het enthousiasme er is, maar dat het gewenste effect daarbij achterblijft. Het jaar 2017 is nog te veel een voortzetting geweest van het opstartjaar 2016, het ‘maken van meters’ komt trager op gang dan beoogd.”[11]

[8] Weekbericht 38, gemeenteraad Overbetuwe (20 september 2019), ‘Afgelopen week bij de evaluatie van de duurzaamheidsconferentie bleek dat er geen behoefte is aan voortzetting van de werkgroep, maar wel aan vervolgbijeenkomsten voor kennisvermeerdering’

[9] Monitoring voortgang Routekaart Duurzaam Overbetuwe, juni 2018, pagina 6

[10] Idem

[11] Idem, pagina 8.

De vraag hoe we verder gaan in Overbetuwe wordt in de monitor als volgt beantwoord:

"Naast de ingeslagen weg in 2017 van voorbereiden, bewustwording, hulp bieden, goede voorbeeld geven en samenwerken zal in 2018 een doorbraak nodig zijn waardoor er meer meters gemaakt kunnen gaan worden in Overbetuwe. Zonder een doorbraak in 2018 zullen de doelen in 2020, waaronder 14% duurzame energie, zeker niet gehaald worden. De doorbraken kunnen bereikt worden door:

- *Nieuwbouw woningen aardgasloos en energieneutraal;*
- *Nieuwbouw bedrijven state of the art, bij voorkeur energieneutraal;*
- *Ruimte maken voor grootschalig duurzaam: productie van elektriciteit met wind en/of zon;*
- *Start maken met warmtetransitie, verkennen hoe 100% duurzame warmte in Overbetuwe kan;*
- *Bestaande bouw versnellen in duurzaam met concrete plannen en het bieden van hulp;*
- *Bestaande bedrijven versnellen in duurzaam met concrete plannen en het bieden van hulp;*
- *Oog hebben voor de nieuwste ontwikkelingen zoals rond geothermie en energie uit water;*
- *Goede voorbeeld blijven geven met eigen vastgoed, eigen energieplan uitvoeren.*

Waarbij de gemeente effectieve samenwerking zoekt in regionaal verband, met de ODRA, met maatschappelijke organisaties, bedrijvenverenigingen, etc. Zoals in 2017 gebleken is: De gemeente kan deze klus niet alleen klaren, een brede maatschappelijke aanpak is vereist. De gemeente kan daarin de motor zijn en zorgen dat er nieuwe projecten tot ontwikkeling kunnen worden gebracht. Meer dan ooit zal daarbij oog moeten zijn voor de ecologische, maatschappelijke en duurzame aspecten van de projecten. De transitie naar energieneutraal kan alleen maar slagen wanneer dit op een duurzame wijze gebeurt die past bij de gemeente Overbetuwe. De snelheid waarmee dit kan gebeuren wordt niet alleen bepaald door de gemeente, haar inwoners en de hier gevestigde bedrijven. Van grote invloed zal zijn de beschikbaarheid van financiële middelen en nationale regelgeving. Het tweede nationale energie akkoord dat in 2018 zal worden gesloten zal hier duidelijkheid over geven. Het is aan de gemeente Overbetuwe om hier optimaal op in te spelen."[12]

Een volgende monitor, over 2018, is tot nu toe nog niet verschenen, terwijl in de Routekaart is opgenomen, dat de gemeente jaarlijks zal rapporteren. Op 25 juni 2019 heeft het college nog wel een informatiememo over de voortgang van de opgave energietransitie vastgesteld en naar de raad gestuurd. Dit is echter, zo staat het in het informatiememo, 'een memo op hoofdlijnen' waarin wordt aangekondigd dat een meer diepgaand inzicht volgt eind 2019. Het college spreekt daarbij de verwachting uit dat hij raads- en burgerleden dan verder te kan informeren over de eerste (tussentijdse) resultaten bij de opbouw van het programma energietransitie.[13] Op het moment waarop wij dit onderzoek hebben afgerond (20 november 2019) heeft de aangekondigde informatie de raad overigens nog niet bereikt.

[12] Monitoring voortgang Routekaart Duurzaam Overbetuwe over 2017, juni 2018 p. 9 en 10.
[13] Voortgang opgave energietransitie, B&W 25 juni 2019

Als reden voor het uitblijven van de monitor wordt aangegeven dat de landelijke monitor (waarvan de lokale monitor een afgeleide is) niet meer bestaat. Opvallend is de technische beantwoording van de vraag van de raadsfractie van GroenLinks, naar aanleiding van de begroting 2020-2023, i.c. “Is er al zicht of we op koers zijn m.b.t. de Routekaart?”. “Ja, we zitten op koers”, luidt het antwoord.[14]

Er is echter inmiddels opdracht gegeven om de Routekaart te actualiseren en in het verlengde daarmee dus ook de monitor. Daarbij lijkt het verstandig om, omwille van de vergelijkbaarheid en de historie, daarbij als bestuur vast te houden aan de eerder gekozen prestatie-indicatoren.

5.3 Andere ontwikkelingen

Afgezien van het met de raad afgesproken proces met betrekking tot de Routekaart lijkt er voortgang op een aantal thema’s. Zo heeft het college van B&W op 26 februari 2019 een informatiememo vastgesteld over het opstellen van een warmteplan en uitvoeringsstrategie. De fractie van GroenLinks heeft daar in april 2019 schriftelijk vragen over gesteld.

Onduidelijk is hoe dit thema beleidsmatig is ingekaderd. De Routekaart bevat immers een passage over het warmtenet.[15] Daar wordt echter niet aan gerefereerd. Wel wordt aangegeven, dat “het organiseren van de monitoring en terugkoppeling een volwaardig onderdeel van het plan moet worden dan wel in de reguliere P&C cyclus en in de jaarlijkse monitoring van de Routekaart Duurzaam Overbetuwe 2017-2020 een plek moet krijgen.”

In een informatiememo van het college aan de raad d.d. 28 mei 2019 lezen we dat het project “Overbetuwe Duurzaam” is gestopt. De Stichting Betuwe Energie (SBE) had een organisatie voor energiecoaches opgezet en coaches geworven en opgeleid. Er blijkt volgens de SBE minder behoefte te zijn in de samenleving aan de gekozen vorm van advisering over verduurzaming van de woning en terugdringing van het energiegebruik, dan men veronderstelde. Ook kon er geen gezamenlijke visie worden ontwikkeld op bijvoorbeeld het doel en de werkwijze van de inzet van energiecoaches en de samenwerking met belangrijke partijen als gemeente en bedrijfsleven. Het college geeft aan het concept van vrijwillige inzet van energiecoaches te willen behouden en om te zien naar alternatieven.

Op 28 mei 2019 stelt het college een informatiememo voor de raad vast over het proces voor de Regionale Energie Strategie (RES). Op 20 augustus 2019 is een concept startnotitie basis geweest voor een rondetafelgesprek. Vaststelling van de startnotitie door de raad staat gepland voor november 2019. In de informatiememo geeft het college aan, dat hij anticiperend op de nieuwe Omgevingswet 2021, strategische beleidskaders en -ambities concreet wil toepassen in programma’s[16]. Het programma energietransitie is zo’n programma. “Vanzelfsprekend koppelen we dit aan de Routekaart Duurzaamheid”. Het is de rekenkamercommissie echter niet duidelijk hoe dit past binnen het geheel aan kaders.

[14] Technische beantwoording vragen, programmabegroting 2020, oktober 2019.
[15] Routekaart Duurzaam Overbetuwe, p. 21 en 22
[16] Programma’s zijn een van de kerninstrumenten in de nieuwe Omgevingswet

Op 21 juni 2019 is een werkconferentie duurzaamheid gehouden. In een vijftal deelsessies kwamen de volgende thema's aan de orde:

- Warmteplan
- Duurzaam ondernemen en circulaire economie
- Voedsel, van boer tot bord
- Groen landschap en biodiversiteit
- Duurzame mobiliteit

De conferentie heeft tal van vragen en ideeën opgeleverd, waarvan het echter nog niet duidelijk is hoe deze zich gaan verhouden tot de Routekaart. Een integraal duurzaamheidsbeleid, dat voor de raad in de vaststelling van kaders en monitoring van de uitvoering inzichtelijk is, de ambitie van de Routekaart, raakt daarmee verder uit beeld.

Op 3 september 2019 is een rondetafelgesprek gehouden over de gemeentelijke positionering bij opwekken van duurzame energie. Dit gesprek is input voor een afwegingskader voor duurzame energieprojecten. Voor dit gesprek heeft het college een informatiememo met een discussienotitie naar de raad gestuurd. De notitie geeft onder meer een analyse van de relevante beleidsdocumenten, waar onder een startdocument "Zonne- en windparken Overbetuwe in A15 zone" (23 oktober 2018). Opvallend is de constatering in deze voor dit gesprek geagendeerde discussienotitie met betrekking tot het opwekken van duurzame energie. "Op grond van onze kennis van de huidige markt en de hierboven beschreven cases, stellen wij vast dat voor de realisatie van grootschalige opwekking van zon en windenenergie faciliteren of stimuleren zou moeten volstaan. Er zijn vele voorbeelden die ervan getuigen dat gemeenten weinig meer hoeven te doen om dergelijke initiatieven gerealiseerd te krijgen. De business case van dergelijke initiatieven is (met de huidige subsidieregeling van het rijk) voldoende positief, de opgewekte energie is vrij verhandelbaar en er zijn ook geen andere wezenlijke belemmeringen."

Dit blijkt ook uit het feit dat de realisatie van duurzame energieopwekking in de gemeente in lijn is met de doelstelling vanuit het Gelders Energie Akkoord (16 % duurzaam opgewekte energie in 2023). Naar verwachting wordt in de periode 2018 2023 een toename van 556 TJ behaald, waarvan 526 TJ met de vijf projecten (in voorbereiding) die zijn genoemd in de raadsmemo Zon- en windparken Overbetuwe in A15 zone. Voorwaarde is dus wel dat die projecten gerealiseerd worden."

Kijkend naar datgene wat hierover staat opgenomen in de Routekaart stellen wij vast de daarop opgenomen doelstelling voor 2019 (oogsten grootschalige projecten, wind, zonPV velden komen in bedrijf) niet te lijkt zijn gehaald en dat het bureau APPM aangeeft mogelijkheden te zien om dit alsnog in de komende vier jaar te gaan halen. Mits, en dat is niet onbelangrijk die projecten dus ook daadwerkelijk gerealiseerd worden.

[17] APPM, Discussienotitie Positionering mbt het opwekken van duurzame energie- Overbetuwe', 24 juli 2019

6. Normenkader, conclusies en aanbevelingen

Normenkader

Norm	*Waarneming/ oordeel*
1. Er is een door de gemeenteraad vastgesteld plan	Dit plan is er, de Routekaart Duurzaam Overbetuwe.
2. Er is sprake van heldere en toetsbare doelstellingen	Ja. Het is echter niet altijd duidelijk wat er concreet moet worden opgepakt, voor welke middelen. Ook is niet aangegeven hoe het resultaat wordt gemeten.
3. De uitvoering is conform het door de raad vastgestelde plan	Op basis van de weinige beschikbare informatie concludeert de commissie dat er sprake lijkt van een achterstand in de realisatie.
4. De doelstellingen worden gerealiseerd	De gemeente Overbetuwe lijkt achter te lopen ten aanzien van de afgesproken route. Sommige resultaten lijken zich zelfs te ontwikkelen in de tegenovergestelde richting. De commissie verwacht dat zonder extra inspanningen de afgesproken doelstellingen niet worden bereikt.
5. Er is sprake van een doelmatige en doeltreffende inzet van middelen	De rekenkamercommissie heeft hierover op basis van de beschikbare informatie geen conclusies kunnen trekken.

Conclusies

a. Het geheel overziend ontstaat er een globaal beeld van stevige, op papier vastgelegde ambities, helder geformuleerde doelstellingen, vooralsnog matige concrete resultaten en onvolledige monitoring. Ook is er sprake van actuele ontwikkelingen waarvan niet duidelijk is hoe deze precies passen in de met de raad afgesproken Routekaart;

b. Er zijn weinig controlemogelijkheden door de gemeenteraad. De werkgroep die de voortgang kritisch zou volgen is opgeheven. In dit verband merken wij op dat de door voor dit najaar het college aangekondigde informatie de gemeenteraad nog niet heeft bereikt en de gemaakte afspraak over de (de monitoring van) de opvolging van de door de raad overgenomen aanbevelingen van uw rekenkamercommissie in het P&C-proces (nog) niet is nagekomen;

c. Er lijkt progressie op verschillende thema's zonder dat duidelijk is hoe deze ontwikkelingen zich onderling tot elkaar of tot de Routekaart verhouden. Het is evenmin duidelijk of en zo ja, hoe de gemeente Overbetuwe de door haar gestelde doelen zal halen. De rekenkamercommissie verwacht dat deze zonder extra inspanningen niet zullen worden gehaald.

Aanbevelingen

a. Laat u als gemeenteraad conform afspraak informeren. Leg koppelingen tussen nieuwe initiatieven en de Routekaart beter vast en geef aan hoe deze bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen;

b. Expliciteer als raad uw behoefte aan sturingsinformatie en probeer waar mogelijk deze te integreren in het P&C-proces. Zie toe op de naleving van deze afspraken;

c. Bepaal op basis van deze informatie of u op koers ligt en stel of uw doelstellingen bij of intensiveer uw bestuurlijke inzet.

7. Reactie college

Aan de Rekenkamercommissie
dhr. Smeets

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum	Verzonden d.d.
	19uit25233	19uit26088	17 december 2019	
Onderwerp:		**Behandeld door**	**Telefoonnummer**	**Bijlage(n)**
Bestuurlijke reactie concept-eindrapportage QuickScan Duurzaamheid "Op weg naar een duurzaam Overbetuwe		S. van Eldik-Giesbers	14 0481	

Geachte rekenkamercommissie,

Wij danken u hartelijk voor de concept-eindrapportage van uw QuickScan naar de stand van zaken met betrekking tot (de realisatie van) het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Overbetuwe. In uw brief van 27 november jl. vraagt u ons om onze reactie op het concept-rapport aan u kenbaar te maken. Met deze brief ontvangt u onze reactie.

Het ambitieniveau voor Overbetuwe is energieneutraal zijn in 2050. In onze routekaart Duurzaam Overbetuwe 2017-2020 hebben wij deze ambitie vertaald in een jaarlijkse energiebesparing van 1,5% per jaar en gebruik van 14% duurzame energie in 2020, conform het Gelders Energieakkoord 2015.
Ten aanzien van de besparingsdoelstelling constateren wij, evenals u in uw rapportage, dat deze doelstelling bij lange na niet wordt gehaald. Het halen van deze doelstelling vraagt om een inspanning van vele partijen. De rol van de gemeente hierin is die van coördinator, stimulator en facilitator. Gelet op deze rol heeft de gemeente maar beperkt invloed op individuele keuzen van partijen om energie te besparen. Landelijke en internationale ontwikkelingen, zowel ten aanzien van de economie, als ten aanzien van het maken van bindende afspraken over besparen op energie zijn vele malen bepalender.
Ten aanzien van de doelstelling voor de realisatie van duurzame energieopwekking in de gemeente zijn wij optimistisch. Wellicht niet direct in 2020, maar wel in de komende jaren verwachten wij dat een aantal projecten, die nu in voorbereiding zijn, worden gerealiseerd. Terecht geeft u in uw rapportage aan dat realisering van de projecten een voorwaarde is voor het halen van de doelstelling voor duurzaam opwekken

De strekking van de bevindingen in uw rapportage herkennen wij dan ook. De energieopgave is complex en zeker niet door de gemeente alleen te realiseren. De mogelijkheden die de gemeente heeft om bij te dragen in het realiseren van de ambitie zijn beperkt. Wat de gemeente binnen die beperking ook uit de kast haalt, op geen enkele wijze geeft dat, zoals ook u in uw rapport stelt, de garantie dat de doelen/route uit 2017 worden gehaald. Dit geldt zeker wat betreft het besparen van energie. Wel is het zo dat in tegenstelling tot 2017 wij thans de beschikking hebben over een Omgevingsvisie en het RES en het Warmteplan in voorbereiding zijn.

Dorpsstraat 67, Elst / Postbus 11, 6660 AA Elst T 14 0481 F (0481) 372 482
E info@overbetuwe.nl www.overbetuwe.nl IBAN: NL03BNGH0285092030 BIC:BNGHNL2G
KvK nummer 51178567 Btw nr NL809032375B01

Op dit moment zijn we bezig met de voorbereidingen van de actualisatie van de Routekaart Duurzaam Overbetuwe 2017-2020. Uw aanbevelingen nemen wij over en betrekken wij bij deze actualisatie.

Bij de actualisering van de routekaart nemen wij ons voor om nadrukkelijker de koppeling te leggen tussen duurzaamheidsdoelstellingen en voorgenomen activiteiten. Wij willen daarin de focus leggen op wat uitvoerbaar is binnen de mogelijkheden van de middelen die de gemeente heeft. Door doelstellingen meer te concentreren op het verduurzamen van ons eigen handelen op velerlei terreinen (energie, afval, beleid, inkoop,etc) en uit te werken in behapbare/haalbare stappen, hebben wij veel meer invloed op het halen van deze doelstellingen. Ook nemen wij ons voor om doelstellingen te formuleren voor de korte termijn (aantal jaren) in het perspectief van de doelen voor de lange termijn.

Door de actualisering van de routekaart en de monitoring en bijstelling van de uitvoering daarvan meer te koppelen aan de P&C cyclus, verwachten wij een sterkere doorwerking van de routekaart op de uitvoering van het beleid. Ook krijgt de Raad hierdoor de mogelijkheid om directer de koppeling te leggen tussen het realiseren van haar ambities en de middelen die zij ons daarvoor ter beschikking stelt.

Wij hopen dat wij op deze wijze, het werken aan de energieopgaven vanuit kwantitatieve doelstellingen, zonder dat er zicht is op de realiseerbaarheid, te doorbreken. Uw rapportage ervaren wij als een belangrijke steun hierin.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

mr. M.F.H. Knaapen R.P. Hoytink-Roubos

8. Nawoord van de Rekenkamercommissie

Wij zijn blij dat het college zich herkent in de conclusies en aanbevelingen. De reactie van het college geeft ons derhalve geen verdere aanleiding om te reageren.

Geraadpleegde documentatie

- Fractie GroenLinks, schriftelijke vragen over Regionale routekaart energietransitie, 28 mei 2019
- Gemeente Overbetuwe, Begroting 2017-2020, programma 20. Routekaart Duurzaamheid
- Gemeente Overbetuwe, Routekaart Duurzaam Overbetuwe, december 2016
- Gemeente Overbetuwe, raadsvoorstel 16RV000102 definitieve Routekaart Duurzaam Overbetuwe vaststellen, 13 december 2016
- Gemeente Overbetuwe, Monitoring voortgang Routekaart Duurzaam Overbetuwe over 2017, juni 2018
- Audioverslag gemeenteraad Overbetuwe, voorronde behandeling (voortgang) Routekaart Duurzaam Overbetuwe, 24 januari 2017
- Gemeente Overbetuwe, verslag Werkconferentie Duurzaamheid, 21 juni 2019
- APPM, Discussienotitie Positionering mbt het opwekken van duurzame energie- Overbetuwe', 24 juli 2019
- Gemeente Overbetuwe, Gemeentelijke positionering bij opwekken duurzame energie, 20 augustus 2019
- Gemeente Overbetuwe, beantwoording technische vragen begroting 2020, oktober 2019
- Raadsmotie CDA, 'Duurzaamheid is van ons allemaal en raakt ons in alle facetten van ons bestaan', 3 juli 2018
- Raadsmotie CDA, 'Voortzetting Raadswerkgroep Duurzaam Overbetuwe', 13 november 2018
- Gemeente Overbetuwe, Informatiememo aan de raad: voortgang opgave energietransitie, B&W 25 juni 2019

Geïnterviewde personen

Arianne Hollander, opgaveregisseur fysiek domein
Piet Jaarsma, beleidsmedewerker

Bijlage: Routekaart Duurzaamheid, doelstelling energie Overbetuwe

Doelstelling energie Overbetuwe, versnellen verduurzaming energievoorziening
Meer energie besparen 1,5% per jaar 353 TJ[1] extra over een periode van 4 jaar
Groeien in duurzame energie van 116 TJ in 2014 (2,8%) naar 537 TJ in 2020 (14%)
Minder fossiele energie gebruiken, van daling 0,52% per jaar in de afgelopen jaren naar 3,2% per jaar.
Heeft betrekking op periode 2017 tot en met 2020, daarna vaststellen of aanpassing nodig is.
Bij halen doelstelling wordt de CO_2-uitstoot met 53 kton verminderd ten opzichte van 279 kton in 2014.

Dorpsstraat 67
6661 EH Elst
Postbus 11
6660 AA Elst
telefoon (0481) 362 300
fax (0481) 372 482

info@overbetuwe.nl
www.overbetuwe.nl

gemeente Overbetuwe